

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo 18.06.13

Deres ref: 12/3307

MiRA-Senterets hørings svar til høringsnotat om endring i straffeloven 1902 og straffeloven 2005.

MiRA Ressurssenter for minoritetskvinner (MiRA-Senteret) takker for muligheten til å komme med høringsinnspill til forslaget om endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005. Enkelte av forslagene i det aktuelle høringsforslaget har krevd en grundigere gjennomgang og mer tid enn vi har hatt mulighet til innen den opprinnelige fristens utløp. Vi takker derfor for utsatt høringsfrist til 21. juni.

Av ressursmessige årsaker har vi valgt å uttale oss kun om utvalgte områder, så som ”forberedelser til tvangsekteskap”, mens vi på andre utvalgte områder kun har valgt å presentere våre synspunkter (se: Konklusjon).

MiRA-Senteret er en landsdekkende nettverksorganisasjon, et ressurssenter og et møtested for minoritetskvinner i alle aldre. Vi har lang erfaring og et sterkt engasjement for spørsmål knyttet til forebygging av vold i nære relasjoner, og ivaretagelse av minoritetskvinnens rettssikkerhet. Senterets virksomhet er tuftet på idealet om et likestilt samfunn der alle mennesker – uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, kultur og seksualitet – har like muligheter og rettigheter. MiRA-Senteret har i over 20 år arbeidet med spørsmål knyttet til likestilling og rettigheter for kvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn i Norge.

Personforfølgelse ”stalking”:

Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, artikkel 34, stiller krav til kriminalisering av personforfølgelse. Departementet har vurdert at gjeldende straffebestemmelser dekker konvensjonsforpliktelsen, og ber om høringsinstansenes syn på to alternative utkast.

Konklusjon: MiRA-Senteret mener at departementets forslag nummer to til lovtekst fremstår som det tydeligste, hvor personforfølgelse er å anse som en form for hensynsløs adferd.

Utforming av gjerningsbeskrivelsen i voldtektsbestemmelsen

CEDAW har i sin siste vurdering av Norge uttrykt bekymring for at straffelovens definisjon av voldtekt krever bruk av trussel eller makt. Komiteen har anmodet Norge om å endre definisjonen av voldtekt slik at manglende samtykke blir det fremtredende elementet i gjerningsbeskrivelsen.

Departementet har bedt om høringsinstansenes tilbakemelding på om det er behov for å supplere gjeldende straffebestemmelser mot seksuelle overgrep for å fange opp alle tilfeller av ufrivillig seksuell kontakt.

MiRA- Senteret mener bestemt at det er behov for et sterkere rettsvern av voldtektsutsatte kvinner. Særlig vil vi påpeke at straffebestemmelsen bør omfatte voldtekt innenfor ekteskap. Denne typen seksuelle overgrep rammer særlig kvinner som kommer til Norge på familiegjenforening og som er uten selvstendige rettigheter til opphold i landet de tre første årene de bor her.

Konklusjon: Vi foreslår endring av ordlyden i 1902 § 192 første ledd bokstav b; ”den som på annen måte har seksuell omgang med noen som ikke har samtykket i det”, slik at det klargjøres at bestemmelsen rammer alle tilfeller av ufrivillig seksuell omgang.

Forberedelse til tvangsekteskap

I høringsnotatet om *Forberedelse til tvangsekteskap*, foreslår departementet å endre straffeloven 1902 § 222 annet ledd i samsvar med straffeloven 2005 § 253 slik at bestemmelsen også rammer den som ved *utilbørlig press* tvinger noen til å inngå ekteskap selv om det *utilbørlige presset ikke er rettsstridig*. I forarbeidene nevnes det at alternativet ”*utilbørlig press*” eksempelvis kan omfatte trusler om å bli avskåret fra kontakt med familien.

Det er en skjerping av lovbestemmelsen i straffeloven § 222 rettet mot tvangsekteskap. Det skal også være straffbart å forlede en person til å reise til et land hvor vedkommende kan bli tvangsgiftet med det forsett at vedkommende skal giftes bort mot sin vilje. Det er altså et krav til forsett. Målet med bestemmelsen er også å ramme forberedelseshandlinger før utreise.

MiRA-Senteret støtter tiltak mot tvangsekteskap. Vi ser det likevel som problematisk om lovendringen hjemler en økt adgang til kontroll av familie- og privatliv med mulig mistenkeliggjøring på grunnlag av etnisitet. I tillegg er det vanskelig å se hvordan bestemmelsen skal håndheves og hvilke beviskrav som skal gjelde.

Det er i en del samfunn helt vanlig med arrangerte ekteskap som skjer i samråd med de partene som ønsker å gifte seg. Slik lovforslaget fremstår, er det derfor fare for at lovlig og frivillig arrangering av ekteskap kan rammes. I tilfeller der den unge er klar over at formålet med reisen er å inngå ekteskap og samtykker til det, er det vanskelig å se behov for lovbestemmelsen. Skulle den unge bli tvunget til å gifte seg i utlandet selv om vedkommende visste at ekteskap var formål med reisen, vil likevel tvangen bli rammet av § 222 i nåværende

form. Om reises formål er å inngå ekteskap, men den unge ikke blir informert om dette, er det mer problematisk.

Det er ikke ønskelig at unge forespeiles en alminnelig ferie i hjemlandet når formålet er at de skal giftes bort, men MiRA-Senteret betviler at dette hindres ved en straffebestemmelse. Om det på ferie skulle inngås arrangert ekteskap med den unges samtykke er det dessuten lovlig.

MiRA-Senteret frykter at bestemmelsen kan føre til at en hver som planlegger ferie i hjemlandet kan bli mistenkeliggjort. Vi erfarer at de som ønsker å tvinge eller utilbørlig presse sine barn til ekteskap, uansett lett vil kunne unngå å rammes av forbudet i bestemmelsen om forberedelse fra Norge.

MiRA-Senteret frykter også at bestemmelsen vil fungere mot sin hensikt ved en ytterligere stigmatisering av unge og deres familier og slik faktisk bidra til at tvang i enda større grad finner sted og holdes skjult. MiRA-Senteret mener at det er viktig å forebygge tvangsekteskap og ha straffebestemmelser som gjør det mulig å straffeforfølge personer som presser noen til å inngå forlovelse eller ekteskap. Men vi mener det er galt å formulere straffebestemmelsen på en slik måte at det ikke lenger er et vilkår for straff at handlingen har vært *rettsstridig*. Vi vil bemerke at det i Norge kan forekomme at utilbørlig press utøves med negative konsekvenser for den som utsettes for presset, også på mange andre områder enn ved ekteskapsinngåelse. En straffebestemmelse som åpner for å straffe *ikke-rettsstridige* former for utilbørlig press i forbindelse med ekteskap, fremstår for MiRA-Senteret som meget uheldig. Utilbørlig press, som allikevel ikke er grovt nok til å falle inn under det som kan betegnes som *rettsstridig*, kan best forebygges gjennom bevisstgjøring av sårbare individer slik at de kan motstå presset, gjennom kvalifisert familieveiledning og gjennom generasjonsmegling. I tillegg er det viktig med generelle tiltak for å bedre levekårene for vanskeligstilte familier med lav sosioøkonomisk status.

MiRA-Senteret har forsøkt å spore bakgrunnen for at straffeloven 2005 § 253 er formulert slik at *utilbørlig press omfattes av loven, uavhengig av om dette er rettsstridig eller ikke*. Departementet viser til lovens forarbeider, Ot.prp. nr. 22 (2008-2009), punkt 5. Her fremgår det, slik vi forstår proposisjonen, at bestemmelsen om å formulere lovteksten slik at *utilbørlig press omfattes av loven, uavhengig av om dette er rettsstridig eller ikke* er tatt av departementet alene, uten at høringsinstansene eller straffelovkommisjonen er bedt om å gi innspill til denne endringen.

MiRA-Senteret stiller spørsmål ved om forarbeidene til bestemmelsen (i Straffeloven 2005 § 253) om å la *utilbørlig press omfattes av loven, uavhengig av om dette er rettsstridig eller ikke* har vært grundige nok. Vi mener at enhver utvidelse av straffbarhet må vurderes opp mot rettsikkerhetsgarantiene. Hensikten må være å sikre at terskelen for hvilke handlinger som anses som straffbare ikke baseres på usaklige, stereotype og fordomsfulle oppfatninger av minoritetsfamiliers familiestruktur. Vi foreslår derfor at departementet drøfter hvilke type handlinger som kvalifiserer som «utilbørlig press».

Konklusjon: Vi mener at Straffeloven 1902 § 222 annet ledd ikke bør endres i samsvar med straffeloven 2005 § 253. I stedet vil vi oppfordre departementet til å evaluere utformingen av Straffeloven 2005 § 253, og vurdere spesielt om nåværende utforming er i tråd med FNs rasediskrimineringskomité.

Formidling av prostitusjon

Konklusjon: MiRA-Senteret støtter departementets forslag om å endre straffeloven 1902 § 202 og straffeloven 2005 § 315 om hallikvirksomhet for å ramme all formidling av prostitusjon, herunder alle former for offentliggjøring av tilbud om kjøp eller salg av sex.

Handlinger likestilt med seksuell omgang og endringer i samleiedefinisjonen

Konklusjon: MiRA-Senteret støtter departementets forslag til endret definisjon av seksuell omgang i straffeloven 1902 og endret definisjon av vaginalt samleie i straffeloven 1902 § 206.

Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk

Konklusjon: MiRA-Senteret er enig i departementets forslag om å endre straffeloven 1902 § 204 bokstav a uavhengig av konvensjonsforpliktelsene.

Med vennlig hilsen
MiRA-Senteret

Fakhra Salimi
Leder